

НАРЕДБА № 9 ОТ 4 АВГУСТ 2006 Г. ЗА ЗАЩИТА НА РАБОТЕЩИТЕ ОТ РИСКОВЕ, СВЪРЗАНИ С ЕКСПОЗИЦИЯ НА АЗБЕСТ ПРИ РАБОТА

В сила от 02.12.2006 г.

*Издадена от Министерството на труда и социалната политика и
Министерството на здравеопазването*

Обн. ДВ. бр.71 от 1 Септември 2006г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С наредбата се определят:

1. изискванията за защита на здравето на работещите, включително за предотвратяване на съществуващи или потенциални рискове от експозиция на азбест при работа;
2. граничната стойност на концентрация на азбестови влакна във въздуха.

Чл. 2. Наредбата се прилага за дейности, при които работещите са или могат да бъдат експонирани на прах от азбест или от азбестосъдържащи материали.

Чл. 3. Дейности по разрушаване и/или демонтаж на азбест и азбестосъдържащи продукти се извършват от юридически или физически лица, които имат издадени разрешения по Закона за здравето (ДВ, бр. 70 от 2004 г.).

Чл. 4. (1) Забранява се прилагането на азбест чрез шприцоване, както и дейности, включващи използването на азбестосъдържащи изолационни или звуконепроницаеми материали с ниска плътност.

(2) Забраняват се дейностите, при които работещите са експонирани на азбестови влакна, свързани с добив на азбест, производство и преработка на азбестови продукти или производство и преработка на изделия, в които има азбест, с изключение на дейностите по третиране и обезвреждане на продукти, получени в резултат на разрушаване или демонтаж на азбест и/или азбестосъдържащи продукти, като се спазват изискванията на законодателството за пускането на пазара и употребата на азбест.

Чл. 5. Националният център по опазване на общественото здраве води регистър на всички признати случаи на азбестоза и мезотелиом съгласно изискванията на Наредбата за реда за съобщаване, регистриране, потвърждаване, обжалване и отчитане на професионалните болести (ДВ, бр. 33 от 2001 г.).

Раздел II. Изисквания за защита на здравето на работещите

Чл. 6. (1) За всяка дейност, при която може да възникне риск от експозиция на прах от

азбест или азбестосъдържащи материали, рискът се оценява, като се определят видът на азбеста и степента на експозицията, на която работещите са изложени.

(2) Оценката на риска по ал. 1 се обсъжда с работещите и/или техните представители и се преразглежда, когато има основания да се предполага, че е некоректна, както и при настъпили съществени промени в обстоятелствата по чл. 2.

Чл. 7. (1) Преди започването на дейностите по премахване или ремонт на строежи съгласно Закона за устройство на територията (ДВ, бр. 1 от 2001 г.) работодателят предприема всички необходими мерки за получаване на информация за сградите от собственика на сградата, от етажната собственост или от лицето, упражняващо право на собственост, за да определи материалите, за които се предполага, че съдържат азбест.

(2) При съмнение за наличието на азбест в даден материал или конструкция се спазват изискванията по наредбата.

Чл. 8. Работодаателят е длъжен да използва всички технологични и технически възможности за замяна на азбеста с безопасни или по-малко опасни заместители с оглед осигуряване на по-добра защита на работещите.

Чл. 9. (1) Преди започване на работа работодателят е длъжен да уведоми дирекция "Областна инспекция по труда" (Д "ОИТ") и регионалната инспекция за опазване и контрол на общественото здраве (РИОКОЗ), на територията на която се намира предприятието, за дейностите по чл. 2.

(2) Работодаателят представя на органите по ал. 1 информация за:

1. мястото на извършване на дейностите;
2. вида и количествата на използвания или третиран азбест;
3. извършваните дейности и процеси;
4. броя на заетите работещи;
5. началната дата и продължителността на работата;
6. предприетите мерки за ограничаване на експозицията на работещите на азбест.

(3) На работещите и/или техните представители се осигурява достъп до информацията по ал. 2.

(4) Работодаателят е длъжен да извърши ново уведомяване на органите по ал. 1 във всеки случай, когато има вероятност да настъпи значително увеличаване на експозицията на прах от азбест или азбестосъдържащи материали поради промяна в условията на работа.

Чл. 10. (1) При дейностите по чл. 2 работодателят е длъжен да намали до минимум експозицията на работещите на прах от азбест или азбестосъдържащи материали, като при всички случаи тя е под граничната стойност, определена в чл. 19.

(2) Работодаателят предприема мерки за защита на работещите от експониране на прах от азбест или азбестосъдържащи материали, както следва:

1. местата, където се извършват дейностите по чл. 2, се ограничават и обозначават с предупредителни знаци; достъп до тях се осигурява само за пряко ангажираните работещи или работещи, чиито задължения изискват да бъдат там; в тези места тютюнопушенето се забранява;

2. определя места, в които работещите консумират храни и напитки без опасност от замърсяване с азбестов прах;

3. осигурява подходящо работно или защитно облекло, по отношение на което се спазват изискванията по ал. 4;

4. осигурява подходящи сервизни помещения (бани и тоалетни), вкл. душеве, в случай на операции, свързани с прахоотделяне.

(3) Работодателят предприема следните мерки за намаляване експозицията на работещите на прах от азбест:

1. намалява броя на работещите, които са или могат да бъдат експонирани на прах от азбест или от азбестосъдържащи материали, до най-ниския възможен брой;

2. проектира работните процеси така, че да не се получава азбестов прах или, ако се окаже невъзможно, да се избягва изпускането на азбестов прах във въздуха;

3. осигурява редовното и ефективното почистване и поддръжка на всички помещения и оборудване, използвани при обработката на азбест;

4. осигурява съхраняването и транспортирането на азбеста или прахоотделящите азбестосъдържащи материали да се извършват в подходящи запечатани опаковки;

5. осигурява събирането и отстраняването на отпадъците от мястото на работа да се извършват възможно най-бързо в подходящи запечатани опаковки, с етикет, посочващ, че съдържат азбест; третирането на отпадъците се извършва при спазване на изискванията по Закона за управление на отпадъците (ДВ, бр. 86 от 2003 г.) и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

(4) Изискванията по ал. 3, т. 5 не се прилагат за дейностите в мините.

(5) Работодателят предприема следните мерки към работното и защитното облекло:

1. осигурява съхраняването им в предприятието;

2. изпирането се извърши извън предприятието, в специално оборудвани за това места, като в тези случаи облеклото се транспортира в затворени контейнери;

3. осигурява разделно съхраняване на работното, защитното и личното облекло;

4. осигурява съхраняването на защитната екипировка в предвидено за целта място, проверка и почистване след всяка употреба, както и поправка на повредената екипировка или замяна с нова преди последващо използване.

(6) Мерките по ал. 1 до 4 са за сметка на работодателя.

Чл. 11. (1) Работодателят е длъжен да определи мерките за осигуряване на защита на работещите при премахване или ремонт на строежи, когато се очаква превишаване на граничната стойност на концентрация на азбестови влакна във въздуха, определена в чл. 19, независимо от приложените превантивни технически мерки за ограничаване на концентрациите на азбест във въздуха. Мерките включват:

1. осигуряване на подходящи дихателни и други лични предпазни средства, които трябва да се използват по предназначение;

2. поставяне на предупредителни знаци, които посочват, че е възможно превишаване на граничната стойност, определена в наредбата;

3. недопускане на разпространението на прах, получен от азбест или азбестосъдържащи материали, извън помещенията или мястото на извършване на дейност.

(2) Работодателят информира работещите и/или техните представители за предприетите мерки за защита преди започване дейностите по ал. 1.

Чл. 12. (1) При превишаване на граничната стойност, определена в чл. 19, работодателят:

1. незабавно уведомява работещите и техните представители за превишените стойности;

2. незабавно прекратява работата в засегнатата зона до прилагане на подходящи мерки за

защита на работещите;

3. предприема действия за установяване на причините за това и във възможно най-кратък срок - съответни мерки за отстраняването им и за уведомяване на работещите и техните представители за установените причини.

(2) Работодателят е задължен да извърши проверка на ефективността на мерките по ал. 1 чрез незабавно определяне концентрацията на азбест във въздуха.

(3) В случаите по ал. 1 работодателят провежда консултации с работещите и/или техните представители за мерките, които се предприемат, и ги информира за мерките, които са предприети в критични случаи.

(4) Когато експозицията не може да бъде намалена с други средства и спазването на граничната стойност изисква носенето на лични предпазни средства за защита на дишането, те не се прилагат постоянно, а времето за носене се определя индивидуално за всеки работещ, като трябва да бъде сведено до възможния минимум. За периодите на работа, в които се използват личните предпазни средства, се въвеждат съобразени с физичните и климатичните условия почивки, които се консултират с работещите и/или техните представители, когато е подходящо.

Чл. 13. (1) За всяка дейност по чл. 2 работодателят осигурява на работещите и техните представители подходяща информация за:

1. възможния риск за здравето вследствие на експозиция на прах от азбест и от азбестосъдържащи материали;

2. граничните стойности и необходимостта от мониторинг на въздуха;

3. хигиенните изисквания, включително забраната за пушене;

4. употребата на лични предпазни средства и защитно облекло;

5. специалните защитни мерки за ограничаване до минимум на експозицията на азбест.

(2) Работодателят осигурява достъп на работещите и/или техните представители до резултатите от проведени измервания на азбест във въздуха, както и информация за значението на тези резултати.

Чл. 14. (1) Работодателят осигурява оценка на здравното състояние на работещите:

1. преди експонирането на прах от азбест или от азбестосъдържащи материали;

2. най-малко един път на три години по време на експозицията.

(2) Оценката по ал. 1 включва специфично изследване на гръдния кош.

(3) При оценката на здравното състояние на работещите се спазват изискванията, определени в приложение № 1.

(4) За всеки работещ службата по трудова медицина води здравно досие.

(5) Службата по трудова медицина определя и препоръчва на работодателя индивидуални защитни или предпазни мерки.

(6) Когато е необходимо, мерките по ал. 5 могат да включват извеждане на работещия от средата, в която има азбестов прах.

(7) Службата по трудова медицина дава на работещите съвети и информация за здравното наблюдение, което следва да се извършва след прекратяване на експозицията на азбестов прах.

(8) Работещите или работодателят могат да поискат преразглеждане на предвидените в ал. 5 и 6 защитни и предпазни мерки.

Чл. 15. (1) Работодателят води регистър на работещите, които извършват дейности по чл. 2.

(2) Регистърът по ал. 1 включва данни за вида, за продължителността на извършваните дейности, както и за експозицията, на която са изложени работещите.

(3) На лекаря от службите по трудова медицина и на медицинските лица, които провеждат здравното наблюдение на работещите, се осигурява достъп до регистъра.

(4) На работещите и/или техните представители се осигуряват анонимни обобщени данни, изготвени въз основа на информацията, включена в регистъра.

(5) На всеки работник се осигурява достъп до информацията от регистъра, отнасяща се до него.

(6) Работодателят е длъжен ежегодно да предоставя копие от регистъра на съответната РИОКОЗ и Д "ОИТ".

Чл. 16. (1) Регистърът по чл. 15 и личното здравно досие по чл. 14, ал. 4 се съхраняват най-малко 40 години след преустановяване на експозицията.

(2) Когато предприятието преустанови дейността си, регистърът по чл. 15 се представя в Националния осигурителен институт, а личното здравно досие се предоставя на работещия.

Чл. 17. (1) Изискванията по чл. 14, 15 и 16 могат да не се прилагат, при условие че:

1. експозицията на работещите е инцидентна и с ниска интензивност;
2. резултатите от оценката на риска по чл. 6 показват, че граничната стойност няма да бъде превишена във въздуха на работното място;

3. работата включва:

а) краткотрайни дейности по поддръжката, които не се извършват постоянно и при които се използват само нетрошливи материали;

б) демонтаж без повреждане на материали с ненарушена цялост, в които азбестовите влакна са здраво свързани в матрица;

в) капсуловане или запечатване на азбестосъдържащи материали, които са в добро състояние;

г) мониторинг и контрол на въздуха и вземане на проби за установяване дали конкретен материал съдържа азбест.

(2) Министърът на здравеопазването и министърът на труда и социалната политика с участието на национално представителните организации на работещите и работодателите разработват практически ръководства за определяне на експозиция, която е инцидентна и с ниска интензивност по смисъла на ал. 1.

Раздел III. Обучение на работещите

Чл. 18. (1) Работодателят е длъжен да осигури обучение за всички работещи, които са или е вероятно да бъдат експонирани на прах, който съдържа азбест.

(2) Обучението на лицата по ал. 1 се провежда преди започване на работа и периодично на всеки 3 години.

(3) Съдържанието на обучението трябва да бъде ясно и лесно разбираемо за работещите, да дава възможност за придобиване на необходимите знания и умения, свързани с профилактиката и безопасността, и да е свързано със:

1. свойствата на азбеста и ефектите му върху здравето, включително синергичния ефект с тютюнопушенето;

2. видовете продукти или материали, които вероятно съдържат азбест;
 3. дейностите, които могат да доведат до експозиция на азбест и значението на превантивните мерки за намаляване до минимум на експозицията;
 4. практиките за безопасна работа, контрол и защитните средства;
 5. подходящата роля, избора, подбора, ограниченията и правилното използване на дихателното оборудване;
 6. процедурите при аварии;
 7. процедурите за деконтаминация;
 8. обезвреждането на отпадъците;
 9. изискванията за медицински прегледи.
- (4) Обучението е с продължителност не по-малка от 8 h.
- (5) Лицата, преминали обучението, получават удостоверение за проведено обучение по приложение № 2.

Раздел IV.

Гранична стойност на концентрация на азбестови влакна във въздуха. Проби за установяване съдържанието на азбестови влакна във въздуха

Чл. 19. (1) Концентрацията на азбестови влакна във въздуха на работната среда не трябва да превишава 0,1 влакна на cm^3 като средно претеглена по време за 8 h концентрация.

(2) Работодателят е длъжен да осигури, че работещите не са експонирани на концентрации, които превишават 0,1 влакна на cm^3 като средно претеглена по време за 8 h концентрация.

Чл. 20. (1) В зависимост от резултатите на първоначалната оценка на риска и за да се осигури спазването на граничната стойност по чл. 19, съдържанието на азбестови влакна във въздуха на работното място се измерва редовно.

(2) Вземането на проби трябва да бъде представително за персоналната експозиция на работещите с азбест или азбестосъдържащи материали.

(3) Пробите се вземат след консултации с работещите и/или техните представители.

(4) Пробите се вземат от персонал с подходяща квалификация. Взетите проби се анализират в съответствие с ал. 6 в лаборатории, оборудвани за преброяване на влакна.

(5) Продължителността на вземането на пробите трябва да бъде такава, че да се установи представителна експозиция за 8-часов референтен период (една смяна) посредством измервания или изчисления на средно претеглени по време стойности.

(6) При измерването на азбестови влакна във въздуха по ал. 1 се отчитат само влакна, по-дълги от 5 μm , с диаметър, по-малък от 3 μm , и съотношение дължина/диаметър, по-голямо от 3:1.

(7) Министърът на здравеопазването утвърждава методично указание за определяне на бройната концентрация на въздухопреносими влакна.

(8) Влакната се преброяват при възможност по метода, описан в методичното указание по ал. 7, или по друг метод, осигуряващ еквивалентни резултати.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. "Азбест" са следните влакнести силикати:
 - а) азбест актинолит, CAS № 77536-66-4;
 - б) азбест грунерит (амозит), CAS № 12172-73-5;
 - в) азбест антофилит, CAS № 77536-67-5;
 - г) хризотил, CAS № 12001-29-5;
 - д) крокидолит, CAS № 12001-28-4;
 - е) азбест тремолит, CAS № 77536-68-6.
2. "CAS № " е номерът съгласно химическия регистър на Кемикъл Абстрактс Сървис.
3. "Синергичен ефект" е ефектът, който е по-голям от сумата на отделните ефекти.
4. "Азбестосъдържащи материали с ниска плътност" са материали, които съдържат азбест и имат плътност, по-ниска от 1 g/cm³.
5. "Строежи" са надземни, полуподземни, подземни и подводни сгради, постройки, пристройки, надстройки, огради, мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура, благоустройствени и спортни съоръжения, както и техните основни ремонти, реконструкции и преустройства със и без промяна на предназначението.

Заклучителни разпоредби

§ 2. Наредбата влиза в сила 3 месеца след обнародването ѝ в "Държавен вестник" и отменя Наредба № 1 за защита на работещите от рискове, свързани с експозицията на азбест при работа (ДВ, бр. 32 от 2003 г.) и т. 1 от приложение № 1 от Наредба 13 за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на химични агенти при работа (ДВ, бр. 8 от 2004 г.).

§ 3. (1) Министърът на здравеопазването и министърът на труда и социалната политика разработват ръководството по чл. 17, ал. 2 до 31.XII.2006 г.

(2) Министърът на здравеопазването утвърждава методичното указание по чл. 20, ал. 7 в тримесечен срок от обнародването на наредбата. Методичното указание се публикува в служебен бюлетин.

§ 4. Наредбата се издава на основание чл. 36, т. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд (ДВ, бр. 124 от 1997 г.).

Приложение № 1 към чл. 14, ал. 3

Изисквания, които следва да се спазват при оценка на здравословното състояние

1. Медицинското наблюдение включва минимум:
 - водене на досиета за професионалния маршрут и здравното състояние;
 - персонално интервю;
 - общ клиничен преглед, с насоченост към гръдния кош;
 - функционално изследване на белия дроб (обемно-дебитна крива и нейните части).
2. Провеждането на други изследвания, като цитологично изследване на храчки или рентгенография на гръден кош или томоденситометрия, се решава за всеки работещ поотделно от лекаря, провеждащ здравното наблюдение, като се вземат под внимание най-новите научни постижения на трудовата медицина.

Изследвания на гръдния кош с методи, при които се използва рентгеново лъчение, се

извършват съгласно изискванията на наредбата по чл. 65, ал. 1, т. 2 от Закона за здравето.

3. Списък на заболяванията, които може да предизвика експозицията на азбестови влакна:

- а) азбестоза;
- б) мезотелиом;
- в) карцином на белия дроб;
- г) гастроинтестинален карцином.

4. Службата по трудова медицина трябва да е запозната с условията на труд, включително степента на експозицията на всеки работещ.

Приложение № 2 към чл. 18, ал. 5

.....
(наименование на предприятието и поделението)

УДОСТОВЕРЕНИЕ №

...../
за проведено обучение по чл. 18 от Наредба № 9 от 2006 г. за защита на работещите от
рискове, свързани с експозиция на азбест при работа

на
(име, презиме, фамилия)

ЕГН....., на
длъжност.....
месторабота

.....
(звено, цех, отдел, служба и др.)

1. Проведено обучение през..... г.
Протокол № /..... г.	Ръководител:
.....
(подпис)
2. Проведено обучение през..... г.
Протокол № /..... г.	Ръководител:
.....
(подпис)
3. Проведено обучение през..... г.
Протокол № /..... г.	Ръководител:
.....
(подпис)
4. Проведено обучение през..... г.
Протокол № /..... г.	Ръководител:
.....
(подпис)
5. Проведено обучение през..... г.
Протокол № /..... г.	Ръководител:
.....
(подпис)

Удостоверението се издава в два екземпляра, единият от които се съхранява в личното досие на работещия.